

Grenzeloos cultuur: voor iedereen, met iedereen

Strategisch Beleidskader Cultuur 2017-2020

De waarde van cultuur: een introductie

We maken geen cultuur, we zijn cultuur. Kunst en cultuur is wat ons onderscheidt en verbindt als individu en als groep. Het brengt mensen samen vanuit gedeelde passies; in het maken, uitvoeren en beleven. Maar kunst en cultuur kunnen ook dienen als schuurmiddel. Ze dwingen ons kritisch na te denken en scherp te blijven. Daarom zijn kunst en cultuur van iedereen, voor iedereen voor iedereen anders.

Cultuur daagt ons uit en prikkelt ons, inspireert en verrast ons. Maar het zorgt er ook voor dat we ons thuis voelen in een vertrouwde omgeving. Ons erfgoed zorgt mede voor het vertrouwde gevoel. Het geeft onze provincie haar gezicht. Het laat zien waar we vandaan komen, wie we zijn, wat ons heeft gemaakt. Niet alleen de monumenten en beeldbepalende gebouwen zijn hierbij van belang. Samen met de verhalen van de mensen, het rijke cultuurhistorische landschap, de bodemschatten en de tradities vullen zij de Groninger identiteit. Ze vertellen ons het verhaal van het verleden, onze omgeving en zijn de inspiratiebron voor het heden.

“Een viering van alles wat ons leven sier, vervoering, inhoud, schoonheid, waarde, ontroering, nut en noodzaak geeft. Dat is wat we hopen te zijn; zoals kunst hoort te zijn: waar iedereen voor dat momentum, zijn meest betekenisvolle waarde genereert en altijd subjectief.” – Femke Eerland, directeur Noorderzon bij de uitreiking van de Groninger Cultuurprijs, de Wessel Gansfort prijs 2015

Zo reageren kunstenaars op ontwikkelingen in de maatschappij, zien ze wat nodig is in de samenleving en houden mensen een spiegel voor.

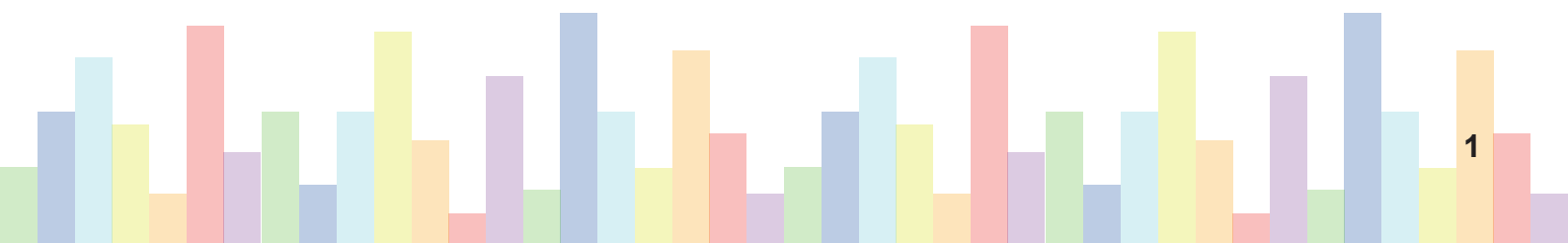
Het proces, het onderzoeken en het vrij kunnen denken is daarbij van groot belang en kan leiden tot bijzondere producten/resultaten. En kunst & cultuur stimuleert. Het daagt uit tot nieuwe dingen, nieuwe toepassingen.

Het is een motor van innovatie en het beginpunt voor ontwikkelingen in de toekomst. De kunst en cultuur van nu is het erfgoed van de toekomst. Het is daarom van belang dat zij dermate worden ondersteund dat zij tot cultureel erfgoed kunnen ontwikkelen.

Kunst en cultuur zijn het venster op ons verleden, de spiegel van de huidige tijd en lopen vooruit op de toekomst.

Kunst en Cultuur is bij uitstek iets dat niet door een overheid gemaakt kan worden. Het ontstaat vanuit mensen zelf. Maar de overheid kan deze wel faciliteren. Vanuit het besef van de waarde van kunst en cultuur voor het individu en de samenleving. Kunst en cultuur dragen bij, bij de individuele ontplooiing van mensen. Ze spelen een belangrijke rol bij de vrijheid van meningsuiting en expressie, die een open en democratische samenleving definiëren. Ook hebben kunst en cultuur een belangrijke betekenis voor onze leefomgeving en onze economie. Het maakt onze provincie aantrekkelijk om te wonen, te vestigen en te bezoeken. Dit alles vraagt om een actieve rol van de overheid in het ondersteunen van de instandhouding en totstandkoming van kunst en cultuur, zonder een inmenging in de inhoud.

Ook de provincie heeft een rol waar het gaat om het faciliteren van kunst en cultuur, maar doet dit nadrukkelijk in samenwerking met de andere overheden. Samenwerking is dan ook van groot belang om zo te zorgen dat er geen dubbelingen en/of witte vlekken ontstaan. Daarom is bij de totstandkoming van deze strategische beleidskader nadrukkelijk de samenwerking opgezocht met de stad Groningen. Daarnaast wordt er met de 3 noordelijke provincies en de steden Groningen en Leeuwarden samengewerkt om te komen tot een convenant met de minister van OCW.

1. Aanleiding en totstandkoming Strategisch Beleidskader Cultuur

Het huidige provinciale cultuurbeleid heeft een looptijd tot en met 2016. In dit Strategisch Beleidskader Cultuur 2017-2020 benoemen we de doelen en strategische uitgangspunten voor ons cultuurbeleid 2017-2020. Dit vertalen we vervolgens in een uitvoeringsnota waarin we aangeven welke budgetten voor welke doelen en uitgangspunten beschikbaar zijn, en welke organisaties subsidie kunnen verwachten. Provinciale Staten zijn op 5 november 2014 via een GS-brief d.d. 17 september 2014 geïnformeerd over deze procedure voor de gehele totstandkoming van het provinciaal cultuurbeleid 2017-2020. Deze brief is inhoudelijk besproken in de commissie van 8 oktober 2014.

Bij de totstandkoming van dit Strategisch Beleidskader 2017-2020 hebben we het culturele veld, diverse stakeholders, de Kunstraad Groningen en gemeenten betrokken. Qua procedure en inhoud trekken we gezamenlijk op met de Gemeente Groningen. Dat geldt ook voor onze partners binnen Landsdeel Noord.

Het ontwerpdocument is opgesteld ten tijden van het vorige College van GS. De ambities van ons College van GS hebben we opgenomen in het Coalitieakkoord 'Vol vertrouwen'. Dit hebben we vertaald in een zestal strategische denklijnen die in een oplegbrief waren opgenomen welke, samen met de ontwerpversie van deze nota, van 3 juni tot en met 8 juli ter inzage heeft gelegen. Hierop zijn 18 inspraakreacties bij ons binnengekomen. Enkele reacties hebben geleid tot tekstaanpassingen in dit Strategisch Beleidskader Cultuur. Tevens hebben we de zes strategische denklijnen uit het coalitieakkoord verweven in dit beleidskader. Vier van deze zes strategische lijnen zijn gelijklopend aan die van de kadernota van de Gemeente Groningen. In dit beleidskader geven we een schets van de cultuur in onze provincie en blikken we terug op ons provinciaal cultuurbeleid.

Daarbij noemen we enkele uitdagingen waar we als samenleving en waar de culturele sector mee te maken krijgen. Hieruit komen opgaven voort waar cultuur een rol in kan vervullen. Vervolgens vermelden we de ambities die we de komende jaren willen verwezenlijken en de reeds genoemde strategische lijnen waarlangs we dat willen realiseren. Het verwezenlijken van deze ambities vraagt om een gezamenlijke aanpak van diverse partners. De Provincie Groningen levert hieraan een bijdrage vanuit de eigen (wettelijke) taken. Aan het einde van dit kader geven we kort aan hoe die bijdrage eruit ziet en welke instrumenten we daarvoor vanuit ons cultuurbeleid in zullen zetten. Ook volgt nog een overzicht van de belangrijkste stappen voor het vervolgproces.

2. Cultuur(beleid) in de provincie Groningen: een schets, terugblik en trends

Cultuur in de provincie: een schets

Onze provincie beschikt over een gevarieerd cultureel aanbod zowel in de kunsten als het erfgoed. Het landschap van de provincie Groningen is zeer divers met mooie oude dorpen waar een rijke culturele geschiedenis aan ten grondslag ligt. Het is een provincie met een bijzondere geschiedenis met interessante verhalen, waarin veel mensen zich sterk maken voor kunst en cultuur (op soms onverwachte plekken). Zo is bijvoorbeeld locatietheater met inzet van amateurs en professionals een sterk gegeven. In onze provincie is de inzet voor cultuur vaak georganiseerd in vele, veelal kleine en niet altijd goed zichtbare, organisaties of bestaat uit individuen die zich sterk maken voor cultuur in onze provincie. Dit zijn vaak vrijwilligers. In de stad Groningen vindt een concentratie plaats van culturele voorzieningen. De professionele instellingen uit onze provincie zijn vaak uniek in de betreffende sector in Noord Nederland. Dat maakt het bijzonder, maar ook kwetsbaar.

Ze hebben een functie voor de rest van de provincie en voor Noord Nederland. In de afgelopen jaren zagen we al mooie voorbeelden van projecten waarin instellingen uit de Stad en partijen/verhalen uit de ommelanden elkaar inspireren en voeden, o.a. op het gebied van krimp, werk en landschap. In Noord Nederland vullen stad en platteland elkaar op cultureel gebied goed aan. Dit maakt ons landsdeel tot een bijzonder soort stedelijke regio van enkele steden in een groot landelijk gebied. Kortom, onze provincie beschikt over een bijzondere culturele infrastructuur.¹ De provincie Groningen bestaat (althans nu nog) uit veelal kleine gemeenten. Dat heeft gevolgen voor de inzet van gemeenten op het terrein van cultuur (ook financieel). Deze Groninger situatie kan tot gevolg hebben dat we als Provincie Groningen soms andere afwegingen maken dan andere provincies.

Cultuurbeleid van de provincie: een terugblik naar huidige beleidskeuzes

In de periode 2013-2016 lag de nadruk van het provinciaal cultuurbeleid op het stimuleren van de actieve participatie van onze inwoners aan cultuur, het (integraal) presenteren en instandhouden van de zogenoemde Collectie Groningen en op het mede via de professionele kunsten versterken van het de economie, de PR, de marketing en het vestigingsklimaat van de provincie Groningen.

Collectie Groningen = de Groninger taal, tradities/gebruiken, materieel erfgoed, landschap, monumenten en archeologie.

Het onderling verbinden van kunst, erfgoed en andere sectoren/opgaven loopt daarbij als een rode draad door de doelstellingen heen. Hiervoor maken we gebruik van het begrip de Culturele Biografie. Via deze aanpak krijgen inwoners en bezoekers een goed beeld van onze provincie. Het leveren van informatie door culturele en maatschappelijke partners is hierin belangrijk. Het bevordert de samenwerking tussen deze partijen. Ook inwoners en bezoekers leveren een actieve bijdrage. Ze leveren informatie aan, vertellen persoonlijke verhalen die relevant zijn voor het betreffende thema en ze doen actief mee met activiteiten en projecten. Kunstinstellingen vervullen een interessante rol door onderdelen van de Collectie Groningen te vertalen naar het hedendaagse. We zetten in op digitale technieken (social media, smartphones etc), zodat inwoners of bezoekers informatie over de regio krijgen, 'on the spot'.

¹ het geheel van culturele instellingen (groot en klein), culturele voorzieningen, collecties, individuele initiatiefnemers, vrijwilligers en van tijdelijke culturele initiatieven/projecten binnen zowel de kunsten als het erfgoed in onze provincie.

In de periode 2013-2016 hebben wij aan deze werkwijze een bijdrage geleverd via o.a. participatie- en presentatieprojecten, de inzet van steuninstellingen, verschillende uitvoerende culturele instellingen, burgers, zzp-ers, het laten digitaliseren van collecties en de Stichting De Verhalen van Groningen. Deze Stichting vervult een goede, aanvullende en verbindende rol. We hebben daarbij wel gemerkt dat het - vanwege de complexiteit van de opdracht - een aanloop tijd nodig had om een goed werkende organisatie op poten te zetten. De Stichting De Verhalen van Groningen heeft hierin nu een goede modus te pakken en we willen deze ontwikkeling de komende jaren de tijd geven om zich verder te ontwikkelen. De verbinding tussen (im)materieel erfgoed en de kunsten is de afgelopen jaren meer versterkt. Deze aanpak willen we de komende jaren voortzetten en verstevigen. We willen de komende jaren extra investeren in cultuur. De culturele sector heeft belang bij consistentie van beleid, zeker na een periode waarin ze te maken kregen met (een opeenstapeling van) bezuinigingen, zoals bleek uit de analyse van de Kunstraad Groningen.

De afgelopen jaren hebben we de verbinding met andere beleidsterreinen in ons cultuurbeleid wel benoemd, maar het is gebleken dat het nog een uitdaging blijft om dit goed in de praktijk te brengen. Terreinen waar verbinding is gemaakt zijn monumenten/archeologie (op het terrein van gezamenlijke doelen i.r.t. ruimte) en landschap (benoemd in de omgevingsvisie, Erfgoed en Ruimte). Ook worden er incidentele projecten gezamenlijk gefinancierd vanuit Cultuur (via het Activiteitenbudget Cultuur) en bijv. Leefbaarheidfonds, Leader en Toerisme. Deze verbinding willen we de komende jaren versterken. Tevens hebben we geconstateerd dat de huidige financiële inzet voor het provinciaal cultuurbeleid weinig flexibel is. Daardoor kunnen we moeilijk inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Ook hebben we geconstateerd dat we via o.a. het Activiteitenbudget Cultuur en via De Verhalen van Groningen we steeds meer niet georganiseerde culturele initiatiefnemers bereiken die van belang zijn binnen de culturele infrastructuur in de provincie Groningen.

Uitdagingen (trends en ontwikkelingen)

In deze strategische kadernota benoemen we de voornaamste uitdagingen (trends en ontwikkelingen) waar de Groninger samenleving dan wel de culturele sector mee te maken krijgen de komende jaren. Soms zijn het trends en ontwikkelingen die we overal in het land in gelijke mate terug zien komen en soms betreft het ontwikkelingen die specifiek zijn voor het Noorden c.q. de provincie Groningen. En binnen onze provincie zie je een verschil tussen de regio's als het gaat om de hoeveelheid uitdagingen waar de regio's voor staan. Soms zijn het uitdagingen die met name betrekking hebben op de aantrekkingskracht van onze provincie, op de manier waarop we ons cultuurbeleid organiseren of op de leefbaarheid van onze provincie.

- Grotere behoefte aan creativiteit en vernieuwing

Het bedrijfsleven heeft een steeds grotere behoefte aan creativiteit. Dat aspect wordt steeds belangrijker op de arbeidsmarkt. Innovatief en creatief denken speelt een grote rol voor de economie en dus voor het bedrijfsleven. Dit vraagt om een goede investering in mensen van allerlei leeftijden. Om zodoende (ontwikkel)kansen voor iedereen te creëren. Cultuur daagt mensen uit om grenzen te verkennen, buiten kaders te denken, kritisch en creatief te zijn.

- Nieuwe (grensoverschrijdende) verbindingen: individualisering en variatie in partnerschappen

Mensen organiseren zich minder in traditionele vormen, maar zetten zich vaker als individu in en zoeken samenwerking met anderen op soms tijdelijke basis. Dat geldt ook in de culturele sector. Mensen zetten zich nog steeds in als vrijwilliger voor de samenleving, maar de vorm waarin verandert. Er is steeds minder sprake van een duurzame relatie tussen vrijwilligers en initiatieven. Dat heeft met name in de stad Groningen effect op de culturele sector.

Ook met betrekking tot professionals gaat het vooral om kortlopende tijdelijke verbindingen (dwars door disciplines heen), waarin de omlooptijd groter wordt (o.a. zichtbaar binnen talentontwikkeling) en kennis wordt gedeeld. De samenleving convergeert naar een netwerksamenleving. Dit vraagt om flexibiliteit bij o.a. de overheden.

Initiatieven in de samenleving gaan over bestuurlijke grenzen heen. De digitale mogelijkheden maken internationale samenwerking steeds gemakkelijker. Maatschappelijke opgaven zijn logischerwijs niet gebonden aan bestuurlijke grenzen. In de culturele sector vindt veel (inter)nationale samenwerking plaats, zowel in het grensgebied met Duitsland als over de provinciegrenzen heen.

- Veranderend mediagebruik

De digitale ontwikkelingen zetten zich voort. Individuen zijn niet alleen consument, maar ook producent. Deze ontwikkelingen maken de nieuwe verbindingen tussen mensen beter mogelijk. Als individu kom je gemakkelijker in contact met een (tijdelijk) collectief. De meer traditionele organisatievormen geraken op de achtergrond. Veranderend mediagebruik brengt ook met zich mee dat het belang van experts minder wordt gevoeld. Digitalisering heeft gevolgen voor het maakproces en voor de toegankelijkheid van artistieke producten.

- Demografische ontwikkelingen

In grote delen van onze provincie (krimpgebied) is al geruime tijd sprake van bevolkingsdaling en dit valt samen met de vergrijzing. Terwijl in Nederland als geheel de komende 30 jaar, naar verwachting, de bevolking nog met 6% groeit, daalt in het Groninger krimpgebied de bevolking in deze periode, naar verwachting, met 18%. De vergrijzing is door het Sociaal Cultureel Planbureau aangewezen als de voornaamste ontwikkeling van de komende decennia. In het Groninger krimpgebied wonen momenteel al 4% meer inwoners van 65 jaar en ouder (22%) dan in de rest van Nederland (18%).

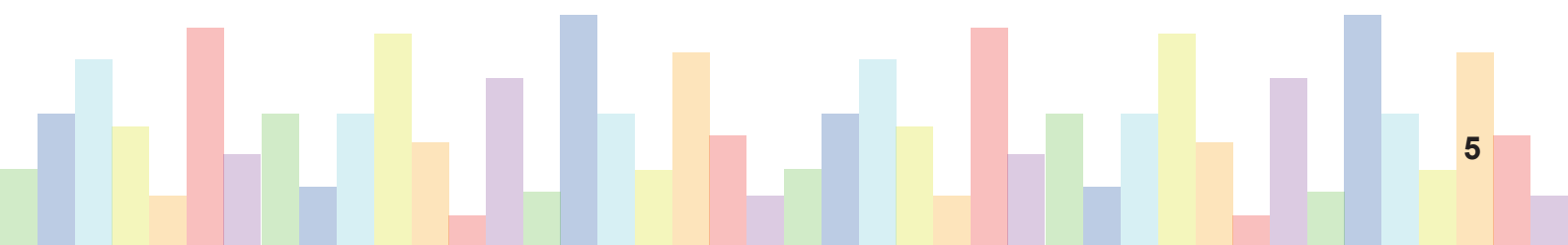
Dat verschil zal, naar verwachting, in 2045 uitgroeien tot 8% (34% versus 26%). De komende jaren zal naar verwachting de tweedeling in de samenleving tussen personen met een hoog opleidingsniveau versus personen met een laag opleidingsniveau groter worden.

- Gevolgen gaswinning

De aan gaswinning gerelateerde aardbevingen hebben een grote impact op de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in onze provincie. De aardbevingen hebben grote gevolgen voor het erfgoed in onze provincie (bv. monumenten en archeologische vindplaatsen). Onze (wettelijke) taak om erfgoed voor komende generaties te behouden komt hiermee onder druk te staan.

- Gemeentelijke herindeling

Gemeenten krijgen steeds meer taken en verantwoordelijkheden. De Provincie voelt zich verantwoordelijk voor de kwaliteit van het bestuur in Groningen. Gemeenten moeten voor het kunnen uitoefenen van hun taak voldoende schaal en bestuurskracht hebben. De Provincie ondersteunt initiatieven van gemeenten om tot herindeling te komen. Dit kan ook gevolgen hebben voor het cultuurbeleid in onze provincie.

3. Opgaven voor de komende jaren

We achten cultuur van grote waarde voor onze provincie. De komende jaren willen we dan ook als Provincie Groningen extra investeren in cultuur. We streven ernaar een spannende provincie te zijn op cultureel gebied. Cultuur moet in onze ogen toegankelijk zijn voor iedereen. We willen in onze provincie kunnen beschikken over een breed en onderscheidend aanbod. En daarmee willen we de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid van onze provincie versterken.

Cultuur in relatie tot uitdagingen

Bovengenoemde uitdagingen leiden tot diverse opgaven waar we de komende jaren voor staan. Cultuur speelt hierin een onderscheidende rol, aangezien de culturele sector vanuit zijn intrinsieke waarde inspeelt op trends en ontwikkelingen. Vanuit deze waarden volgt automatisch de bijdrage aan het mede realiseren van de opgaven op het terrein van o.a. de leefbaarheid, de economie, het vestigingsklimaat etc.. Deze bijdragen richten zich op verschillende schaalniveaus, op verschillende doelgroepen en op onderwerpen. We signaleren de volgende relaties tussen cultuur en de opgaven die er liggen.

Cultuur is van **betekenis voor de gemeenschap en de leefbaarheid** in onze provincie. Het biedt de mogelijkheid om gebruiken, opvattingen en ervaringen met elkaar te delen door alle lagen van de bevolking en door de tweedeling in de maatschappij heen. Het kweekt begrip voor de ander en het versterkt ieders eigen cultuur. Daarmee wordt regionale en culturele identiteit en diversiteit gestimuleerd. Het stimuleren van de **culturele identiteit** is nadrukkelijk opgenomen in de provinciale kerntaak (Kompas 2020). In de provincie Groningen hebben we daarbij te maken met specifieke demografische ontwikkelingen (vergrijzing, krimp, individualisering etc) waardoor het des te noodzakelijker is om in te zetten op het versterken van **participatie** van inwoners

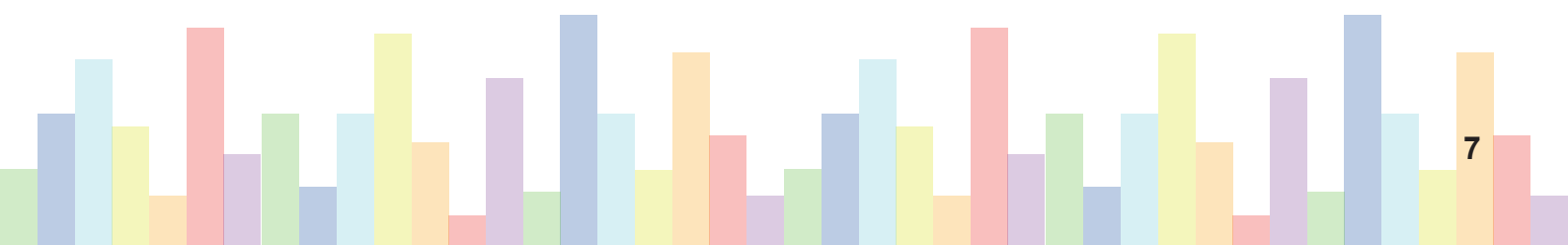
aan de samenleving en hun omgeving. Vanuit de culturele sector zien we hierin een verbinding met o.a. de zorg, Healthy Ageing, welzijn, sport en onderwijs.

We beschikken in onze provincie over veel creatief talent en goede opleidingen. De afgestudeerden van conservatorium, popacademie, erfgoedstudies en beeldenkunstopleiding moeten hun talenten voor het noorden kunnen blijven inzetten. Vergrijzing, individualisering en de vraag naar meer creativiteit bij mensen op de arbeidsmarkt vragen om een goede investering in mensen van allerlei leeftijden. Om zodoende **(ontwikkel)kansen voor iedereen** te creëren. Cultuur daagt mensen uit om grenzen te verkennen, buiten kaders te denken, kritisch en creatief te zijn. Het haalt het beste uit de mens naar boven. Het geeft zelfvertrouwen en een goed zelfbeeld, zowel voor jong als oud. Hiervoor is het ook noodzakelijk om over **goede en betrouwbare (onafhankelijke) informatie** te kunnen beschikken. Bibliotheken stellen de inwoners van onze provincie in de gelegenheid om informatie (digitaal) tot zich te nemen en pluriforme media verschaffen informatie en geven er commentaar op.

De verbinding met **landschap en de ruimtelijke kwaliteit** is van oudsher sterk. Groningen heeft relatief veel platteland en door de grote diversiteit een heel interessant cultuurlandschap. Wij willen dit deel van de Collectie Groningen in standhouden. De aanwezigheid van cultuur zorgt voor een positieve perceptie van mensen van hun leefomgeving. De ingrediënten hiervoor zijn in onze provincie ruimschoots aanwezig: een uniek Waddengebied, (bijzondere) zand-, veen- en kleilandschappen, gebouwde en archeologische monumenten en authentieke dorpen. Behoud, herstel, bescherming en ontwikkeling van landschap en gebouwde en archeologische monumenten horen bij elkaar. Om deze reden willen wij erfgoed, landschap en ruimtelijke kwaliteit met elkaar verbinden (relatie met de **Omgevingsvisie**). Over dit erfgoed zijn ook bijzondere verhalen te vertellen.

We zien bij inwoners en bezoekers (toeristen) steeds meer interesse voor de combinatie van cultuur en natuur met een bijzondere beleevingswaarde. Voorbeelden hiervan zijn **evenementen** die zich verbinden aan het landschap, maar ook landschappelijke organisaties die zich steeds meer richten op kunst en (cultuur) erfgoed.

Een levendig cultureel klimaat zorgt voor een aantrekkelijk **vestigings- en ondernemingsklimaat** voor bedrijven, een impuls voor de **werkgelegenheid** (o.a. door aantrekken van nieuwe bedrijven), en het vergroot de kansen van mensen op de **arbeidsmarkt**. Voor een goed ondernemingsklimaat is niet alleen de markt van belang. Bedrijven vestigen zich graag in een aantrekkelijke regio met o.a. festivals, musea, cultureel erfgoed, diverse culturele evenementen etc.. Maar ook in een regio waarin mensen zich op diverse terreinen kunnen ontwikkelen. Innovatief en creatief denken speelt een grote rol voor de economie en dus voor het bedrijfsleven. Een levendig cultureel klimaat is ook van belang voor het aantrekken van **toeristen**.

4. Ambities en strategie cultuur

De rode draad uit de huidige cultuurnota 2013-2016 zetten we in de periode 2017-2020 voort. Hiermee bedoelen we het onderling verbinden van kunst, erfgoed en andere sectoren/opgaven via de Culturele Biografie. Daarin hebben wij trends betrokken die ook de komende jaren spelen, zoals veranderend mediagebruik (b.v. via De Verhalen van Groningen) en nieuwe samenwerkingsverbanden in relatie tot individualisering (bv. via het aan elkaar verbinden van projecten, partners en content). We hebben geconstateerd dat we in de afgelopen jaren een goede weg zijn ingeslagen waarbij we zoveel mogelijk hebben geanticipeerd op de uitdagingen waar we in ons noordelijk landsdeel en specifiek onze provincie voor staan. Hierin willen we de komende jaren verdere stappen zetten, meer focus aanbrengen en de aanpak verder verfijnen, dit alles ten behoeve van onze inwoners, onze bezoekers en onze culturele sector. Wij proberen een verdere consistentie aan te brengen in ons cultuurbeleid, zodat de culturele sector in onze provincie niet weer voor een grote beleidsverschuiving wordt gesteld. We zoeken daarin nadrukkelijk de samenwerking met andere partners en samenhang met beleidsterreinen waar we als Provincie ook een verantwoordelijkheid voor dragen. Daarbij streven we naar het neerzetten van een sterke basis binnen de culturele sector in combinatie met het creëren van ruimte voor vernieuwing.

Ambities

We willen de komende jaren de volgende ambities verwezenlijken:

1. We streven naar een breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod waarmee we de culturele aantrekkingskracht van onze provincie vergroten.
2. We willen de culturele identiteit van de inwoners van de provincie Groningen versterken.

Strategische lijnen

Voor het vervullen van deze ambities voeren we de komende jaren beleid via een zestal strategische lijnen:

1. Verhaal van Groningen

Wij willen de komende jaren ons rijke erfgoed (Collectie Groningen) blijven ondersteunen en (integraal) presenteren, waarbij wij duidelijk de relatie leggen met het hier en nu, met de toekomstige ontwikkelingen, met andere onderdelen uit ons cultuurbeleid en met andere sectoren. De door ons gesubsidieerde erfgoedinstellingen beheren onderdelen van de Collectie Groningen, zijn verantwoordelijk voor de instandhouding en presentatie daarvan. Zo blijven onze collecties ook in de toekomst levend en toegankelijk. Naast de door ons gesubsidieerde instellingen zijn er verschillende andere partijen die onderdelen van de Collectie Groningen presenteren. De kunstinstanties kunnen een hedendaagse vertaling geven van onderdelen van de Collectie Groningen. Deze aanpak betreft de rode draad uit ons huidige cultuurbeleid (culturele biografie) die wij verder willen doortrekken en willen uitbouwen. De periode 2017-2020 willen we benutten om de verbinding daarin tussen (im)materieel erfgoed en de kunsten nog verder te verstevigen en om ook de relatie met andere beleidsterreinen te leggen. Informatie over ruimte, landschap, zorg, toerisme etc. is eveneens geschikt om in deze werkwijze van integraal presenteren op te nemen. Dat willen we vanuit het provinciaal cultuurbeleid stimuleren.

Monumenten en archeologie

Ten aanzien van Monumenten hebben we een wettelijke taak die bestaat uit de ondersteuning van Gemeenten en de advisering over aanpassingen aan monumenten buiten de bebouwde kom. Daarnaast hebben wij de verantwoordelijkheid voor restauratie van rijksmonumenten. Belangrijk hierbij is de herbestemming van monumentale panden, de samenwerking met regionale partners en de samenhang met andere ruimtelijke opgaven.

Een wettelijke taak van de Provincie op het terrein van Archeologie is het in stand houden van een depot voor bodemvondsten. Samen met Drenthe en Fryslân zijn wij verantwoordelijk voor het Noordelijk Archeologisch Depot (NAD) in Nuis, waar bodemvondsten worden opgeslagen en geraadpleegd en dat dient als informatiecentrum over de materiële cultuur in de noordelijke bodem. Daarnaast ondersteunen wij Gemeenten bij de uitvoering van hun wettelijke taken op het terrein van archeologie. Ook hebben wij wettelijke taken die verbonden zijn met Ruimtelijke Ordening en Milieu(wetgeving).

Ten aanzien van monumenten en archeologie hebben we een wettelijke taak betreffende het Interbestuurlijk Toezicht.

2. Sterke basis en ruimte voor vernieuwing

Wij vinden een breed en onderscheidend culturaanbod van groot belang voor onder meer het aantrekkelijk blijven als vestigingsplaats, het woonklimaat en voor bezoekers. Daarnaast moet er ruimte zijn voor nieuwe culturele initiatieven om onze provincie te blijven ontwikkelen. Het kunnen beschikken over een sterke basis én het creëren van ruimte voor vernieuwing is hierin van belang. Zowel via de instellingen (die van ons structurele subsidie krijgen) als via de incidentele projecten willen we de komende jaren nieuwe doelgroepen bereiken, nieuwe samenwerkingsverbanden (binnen en buiten de sector) aangaan en mensen laten participeren aan cultuur.

Sterke basis

De door de Provincie Groningen ondersteunde sterke basis bestaat uit 2 onderdelen, namelijk steunfuncties en uitvoerende instellingen. Als Provincie Groningen willen wij de samenwerking tussen de diverse actoren uit de culturele sector en tussen de culturele sector en andere sectoren versterken. Ook willen we kennisdeling en een verdere professionalisering van de culturele sector bevorderen. Daar zetten we voor de beleidsterreinen (im)materieel erfgoed, amateurkunst, cultuuronderwijs, bibliotheken, monumenten en archeologie steunfuncties in.

Cultuurpijler:

Uitvoerende instellingen in de kunstensector die, vanuit bewezen vertrouwen en kwaliteit, een voortrekkersrol vervullen als het gaat om samenwerking binnen en buiten de eigen sector zowel binnen de provincie Groningen als binnen Landsdeel Noord en die bijdragen aan ons landelijk (of zelfs internationaal) profiel.

Binnen de kunstensector kiezen we ervoor om niet via een steunfunctie te werken om samenwerking etc. te bevorderen. Daarvoor hebben

we het voornemen om uitvoerende instellingen binnen de kunstensector hiervoor als Cultuurpijlers te benoemen. Instellingen die in aanmerking denken te komen voor de positie van cultuurpijler kunnen dit aangeven in hun beleidsplan voor 2017-2020. We vragen deze instellingen op hoofdlijnen te omschrijven hoe zij hun status als cultuurpijler denken vorm te geven. Cultuurpijlers kunnen vervolgens gedurende de looptijd van deze cultuurnota incidentele financiering aanvragen voor dergelijke samenwerkingsprojecten vanuit een speciaal daarvoor op te richten fonds. De nadere uitwerking hiervan stemmen wij o.a. af met de gemeenten in Groningen.

Naast het benoemen van Cultuurpijlers zijn we voornemens 4-jarige subsidies te verlenen aan culturele uitvoerende instellingen die aantonen dat ze een bijdrage leveren aan onze strategische denklijnen en doelstellingen.

Ruimte voor vernieuwing

Vernieuwing is van groot belang voor de culturele sector in onze provincie. Trends als individualisering, de netwerksamenleving, digitalisering vragen om een flexibele inzet vanuit o.a. de overheden. De komende jaren willen wij ook voldoende ruimte houden voor nieuwe initiatieven, ontwikkelingen en programmatisch werken.

Hiervoor blijven wij onder meer werken met incidentele subsidies en dat proberen wij verder uit te bouwen. Daarbij willen we ervoor zorgen dat subsidies eenvoudig en snel aan te vragen zijn. En zullen we in het uitvoeringsprogramma cultuur 2017-2020 aandacht besteden aan het verder vereenvoudigen van de wijze van verantwoording.

3. Nieuwe verbindingen leggen

We schetsten al kort de trends en ontwikkelingen die wij waarnemen op het gebied van nieuwe (tijdelijke) samenwerkingsvormen en grensoverschrijdend werken. Daar willen wij op verschillende manieren de komende jaren op anticiperen. Wij willen (inhoudelijke) verbindingen bevorderen tussen instellingen, disciplines, sectoren en privaat en publiek.

Dit is een taak die wij mede verwachten van de door ons gesubsidieerde instellingen met daarin een voortrekkersrol van de steunfuncties en de cultuurpijlers. Ook de Stichting De Verhalen van Groningen vervult hierin een rol. Nieuw mediagebruik en het mede mogelijk maken van experimenten maken hier ook onderdeel van uit. Een instrument dat we in het uitvoeringsprogramma hiervoor mede gaan uitwerken is de cultuurcombinatiekaart. Ook willen wij de samenwerking met andere overheden versterken. Gezien de kansen voor Noordelijke samenwerking (mede in relatie tot Culturele Hoofdstad Leeuwarden 2018) willen wij in deze regio experimenteren met een regionaal cultuurprogramma zowel voor kunsten als erfgoed dat als basis dient voor afspraken/samenwerking met de rijksoverheid, welke vastgelegd zullen worden in een convenant. Een voorbeeld van gezamenlijke afspraken in het convenant is de co-financiering van samenwerkingsprojecten tussen musea (Mondriaanfonds). Publiek-private samenwerking is ook in Noordelijk verband van belang. Een voorbeeld hiervan is het initiatief van VNO NCW om te komen tot een cultuurfonds. Met het leggen van nieuwe verbindingen willen wij ons niet beperken tot onze landsgrenzen. Ons provinciaal cultuurbeleid is niet alleen van nationaal belang, maar is het (erfgoed)beleid ook gebaat bij een krachtige inbedding binnen Europa.

4. Een leven lang cultuur

Wij willen graag dat mensen in allerlei fasen van hun leven in aanraking kunnen komen met cultuur en dat burgers goed geïnformeerd zijn. Van jong tot oud. Dit draagt bij aan (ontwikkel)kansen voor iedereen. Mensen komen in aanraking met de rijkdom van cultuur en via cultuur ontwikkelen mensen creatieve vaardigheden die hen helpen als mens en op de arbeidsmarkt. Wij willen daarom de komende jaren de volgende onderdelen op dit terrein ondersteunen: cultuuronderwijs, amateurkunst, participatie aan cultuur, opzet mediafonds ten behoeve van vernieuwing van de persbedrijfstaking en journalistieke verdieping, bibliotheken en talentontwikkeling. Ook de diverse onderdelen van de culturele infrastructuur in onze provincie spelen hierin een rol. Onder talentontwikkeling verstaan wij de ondersteuning van jong (beginnend) talent, bijvoorbeeld afkomstig van de vakopleidingen, dat zich professioneel wil ontwikkelen en die inzetbaar zijn in landsdeel Noord.

Cultuuronderwijs & amateurkunst

De provinciale taak ten aanzien van het cultuuronderwijs is opgenomen in een set van bestuurlijke afspraken tussen het Rijk, de Provincies en Gemeenten waarin de verantwoordelijkheid van iedere overheidslaag voor het cultuuronderwijs is vastgelegd. De Provincie is verantwoordelijk voor de tweedelijns-ondersteuning van het cultuuronderwijs in het primair onderwijs. Onze bijdrage aan cultuuronderwijs laten we aansluiten op onder meer het voortgezet onderwijs en op naschoolse activiteiten, zodat er doorlopende lijnen ontstaan. Dit sluit mede aan op onze inzet ten aanzien van amateurkunst, waarin we stimuleren dat inwoners acties deelnemen aan cultuur. We zetten voor zowel cultuuronderwijs als amateurkunst een steunfunctie in en we subsidiëren projecten (o.a. via Cultuureducatie met kwaliteit en participatieprojecten).

Bibliotheken

Wij zien de bibliotheekvoorziening in onze provincie als een belangrijke maatschappelijke voorziening die een bijdrage levert aan een 'leven lang leren/lezen', aan geletterdheid in brede zin.

Lezen als basis voor kennisverwerving in een kennissamenleving, lezen als toegang tot arbeid en economie, als stimulans voor creativiteit. Informatie is nog steeds niet altijd en overal en voor iedereen (digitaal) beschikbaar.

Per 1 januari 2015 is de geactualiseerde Wet Openbaar Stelsel Bibliotheekvoorziening (WSOB) ingevoerd ter vervanging van het verouderde wettelijke kader voor het openbare bibliotheekwerk. Dit mede naar aanleiding van de zich doorzettende ontwikkelingen die de vorm en functies van de bibliotheekvoorziening drastisch zullen wijzigen (o.a. voortkomend uit ontlezing, digitalisering, nieuwe aanbieders).

In die zin is er sprake van een veranderende behoefte, gebruik en aanbod. Wanneer digitalisering door andere partijen tot een toegankelijk aanbod van actuele boeken en informatie leidt, zal dit van invloed zijn op de publieke verantwoordelijkheid voor de digitale openbare bibliotheek en op de uniformiteit van het bibliotheekstelsel. We zien ook dat bibliotheekfuncties meer en meer allianties aangaan met andere maatschappelijke domeinen die een relatie hebben met de kernfuncties van de bibliotheekvoorziening, zoals bijv. het onderwijs (laaggeletterdheid), leefbaarheid en zorg. Het is daarom van belang om over de functie en inrichting van het openbare bibliotheekstelsel de komende jaren te blijven reflecteren.

De nieuwe Wet regelt onder meer het instellen van één netwerk van bibliotheekorganisaties, de coördinerende rol van de Koninklijke Bibliotheek (KB) in het nationale bibliotheeknetwerk, een aantal zaken rondom de fysieke bibliotheek alsmede de instelling en opbouw van een landelijke digitale bibliotheek (KB). Het accent van de bibliotheekvoorziening is meer verschoven naar m.n. twee bestuurslagen: die van de gemeenten en het rijk. De Wet wordt na 5 jaar geëvalueerd.

Wij zijn vanuit de wet als Provincie verantwoordelijk voor distributie van fysieke werken door middel van het Interbibliothecair Leenverkeer (IBL) en de ontwikkeling van innovaties in het

fysieke domein (in afstemming met de KB). Dit laatste onderdeel willen we vormgeven in een speciaal hiervoor op te richten fonds/subsidiebudget waar partijen voor innovaties in het fysieke domein subsidie kunnen aanvragen. Onze provinciale rol is erop gericht ondersteunend te zijn aan de uitvoering van het lokale bibliotheekwerk. Dit vraagt om een gezamenlijke inzet van gemeenten om het netwerk (gezamenlijke collectie en provinciaal/landelijk uitleensysteem) vorm te geven en daaraan bij te dragen, met inachtneming van lokale wensen/oplossingen op maat. Hiervoor hebben de gemeenten aangegeven een convenant met ons te willen sluiten. Het is in principe dan ook aan de gemeenten zelf welke diensten zij willen afnemen en bij wie. Voor onze bijdrage geldt daarbij wel de voorwaarde dat er wordt deelgenomen aan het (genoemde) gezamenlijke netwerk, zoals dit ook in de wet is vastgelegd. Daarnaast vervullen we de komende jaren nog enkele autonome taken.

In het verlengde van het voorgaande hechten wij aan een heldere taakverdeling tussen de drie overheidslagen. Vanwege de taakstelling als gevolg van de diverse ontwikkelingen en mede in het licht van gemeentelijke herindeling in de provincie, hanteren wij een transitiefase, waarbij wij nog nader te bepalen evaluatiemomenten zullen inbouwen mede ten behoeve van de provinciale inzet op de wettelijke en autonome taken.

Media

In een steeds complexere, meer informatierijke wereld achten wij laagdrempelige toegang tot en interpretatie van informatie (onafhankelijk en betrouwbaar) van belang. Het kunnen beschikken over een onafhankelijke journalistieke sector in onze regio is voor deze informatiefunctie ook noodzakelijk. Hiervoor willen we een mediafonds in het leven roepen waaruit initiatieven op het terrein van vernieuwing van de persbedrijfstaking en journalistieke verdieping worden gefinancierd. We zijn voornemens dit op het schaalniveau van landsdeel Noord op te pakken.

5. Samenleven met cultuur

Het belang van cultuur voor de leefbaarheid in onze provincie is groot. Om dit vanuit de Provincie de komende jaren te ondersteunen, leggen we vanuit ons Collegeprogramma de koppeling met het leefbaarheidsfonds (o.a. co-financiering burgerinitiatieven en culturele invulling leegstaande gebouwen), met gebiedsontwikkeling, met het landschap en met ons opdrachtgeverschap ten aanzien van de fysieke leefomgeving. We betrekken hierin ook de invloed van het cultureel erfgoed op de beleving van de culturele identiteit, leefbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit van Groningen.

Een cultuurhistorisch object heeft altijd een relatie met de ruimtelijke context: een landschap, een dorpsgezicht, een stedenbouwkundige structuur. Het is daarom belangrijk deze ruimtelijke context eerst te begrijpen en te beschrijven op zodanige wijze dat deze gebruikt kan worden als onderlegger en instrument voor keuzes ten aanzien van behoud, herstel en ontwikkeling van het erfgoed en van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (Erfgoedmonitor). Denk hierbij aan de beschrijving van ruimtelijke kenmerken en kwaliteiten van het landschap, stedenbouwkundige karakteristieken en de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied. Dit cultureel erfgoed staat onder druk door leegstand en achterstallig onderhoud en wordt extra bedreigd door mijnbouwschade en demografische krimp.

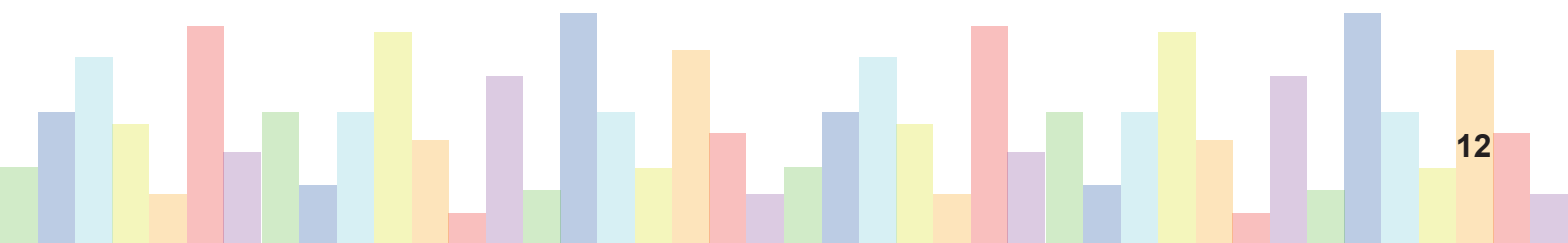
Ten aanzien van burgerinitiatieven geldt dat we vanuit het cultuurbeleid grootschalige bovenlokale activiteiten ondersteunen. Ook de door ons gesubsidieerde instellingen spelen hierin een rol.

6. Cultuur als economische propositie

Tegenwoordig kunnen wij stellen dat werk volgt op wonen. Cultuur is vanuit de intrinsieke waarde van belang voor de aantrekkelijkheid van onze provincie om in te wonen, te vestigen en te bezoeken.

Cultuur is eveneens een economische factor/sector. Wij denken hierbij aan de relatie tussen cultuur, bedrijfsleven en de creatieve industrie,

tussen cultuur en toerisme/recreatie en tussen cultuur en evenementen en aan de bijdrage van cultuur aan de (inter)nationale uitstraling van onze provincie. De verbinding tussen cultuur en economie willen wij versterken. We willen onder andere nieuwe culturele evenementen de kans geven zich te ontwikkelen. Dit thema heeft binnen de kadernota van de Gemeente Groningen een plek gekregen in het thema Nieuwe Verbindingen Leggen.

5. Inzet Provincie: Uitgangspunten en instrumenten

We staan als Provincie Groningen niet alleen in het versterken van de culturele sector. Het is een samenspel tussen meerdere partijen, zoals de culturele sector zelf en de lokale, provinciale en landelijke overheden. Wij streven ernaar hierin zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken. Het vraagt om het ontwikkelen van beleid over de grenzen heen en om het mede mogelijk te maken dat cultuur voor iedereen en met iedereen is. Van belang daarbij is dat iedere partij binnen deze samenwerking handelt vanuit eigen taken en verantwoordelijkheden. Voor de Provincie Groningen zijn daarbij de volgende aspecten van belang:

- We voeren **wettelijke taken** uit op het terrein van Archeologie, Monumenten en Bibliotheken.
- We dragen bij aan de opgaven voortkomend uit de **provinciale kerntaak Cultuur (Profiel Provincies en aanscherping in Kompas 2020)**.²
- We voeren taken uit die voortkomen uit **overige bestuurlijke afspraken** (conventanten etc.) en waar de Provincie verantwoordelijkheid voor draagt.
- We voeren **bovenlokale taken** uit. In het kader van de gemeentelijke herindeling zullen we ten aanzien van de taakverdeling met betrekking tot cultuur het gesprek aangaan met de Groninger Gemeenten om te komen tot een goede afstemming over de implementatie daarvan.
- We hanteren **geen specifiek doelgroepenbeleid**. Uitzondering daarop vormt het cultuuronderwijs. Daarbinnen is het primair onderwijs een specifieke doelgroep.

² Opgaven Kompas 2020:

- Provincies dragen samen met rijk, gemeenten en betrokken maatschappelijke partijen zorg voor de culturele infrastructuur.
- Provincies zetten zich in voor behoud en ontwikkeling van materieel en immaterieel cultureel erfgoed van de regio en stellen dit veilig voor toekomstige generaties.
- Het stimuleren van culturele identiteit vraagt een actief provinciaal beleid.
- Provincies nemen door decentralisatie de verantwoordelijkheid voor restauratie en herbesteding van monumenten over van het rijk en geven dat vorm in samenhang met andere ruimtelijke opgaven. Ook de instandhouding van monumenten past binnen deze ambitie.

- Uitvoeren van taken met een toegevoegde waarde vanuit de Provincie en dat heeft betrekking op de volgende onderdelen:
 - Het aanbrenge van **samenhang** binnen het cultuurbeleid en tussen het cultuurbeleid en andere beleidsterreinen in relatie tot de maatschappelijke opgaven/ontwikkelingen (zoals Krimp, Ruimtelijke vraagstukken, Economie en Landschap).
 - Kennis delen met en brug vormen naar andere overheden en gebieden (waaronder de samenwerking binnen landsdeel Noord).
 - Organiserend vermogen bevorderen (via o.a. steuninstellingen).

Welke instrumenten zetten we in?

- **Steunfuncties**
Als Provincie Groningen willen wij de samenwerking tussen de diverse actoren uit de culturele sector versterken, kennisdeling bevorderen en een verdere professionalisering van de culturele sector bevorderen. Dat geldt voor de volgende sectoren:
 - *(Im)materieel Erfgoed:*
 - In onze provincie beschikken we binnen de erfgoedsector over vele, veelal kleine en niet altijd goed zichtbare, organisaties of over individuen. Dit zijn vaak vrijwilligers. Deze kleinere partijen hebben baat bij ondersteuning op het terrein van samenwerking, kennisdeling etc. Dat kunnen ze zelf onvoldoende organiseren.
 - De erfgoedinstellingen in onze provincie die structurele subsidie van ons ontvangen zijn op landelijke schaal nog relatief klein. Ook deze instellingen hebben in meer of mindere mate behoefte aan ondersteuning bij kennisdeling, samenwerking etc.
 - We beschikken in onze provincie over de Collectie Groningen. We willen een bijdrage leveren aan het (integraal) presenteren van de Collectie Groningen.

We willen dwarsverbanden leggen tussen deze onderdelen en ze, vaak in de vorm van verhalen, in een context presenteren. Zodoende krijgen inwoners en bezoekers een goed beeld van onze provincie. Het leveren van informatie door culturele en maatschappelijke partners is hierin belangrijk. Het bevordert de samenwerking tussen deze partijen. Een steunfunctie ondersteunt dit.

- De ondersteuning van (im)materieel erfgoed is specifiek genoemd als provinciale taak zoals opgenomen in Kompas 2020.
- **Amateurkunst:**
 - Participatie van de inwoners van Groningen aan cultuur vinden wij van groot belang. Dit vindt plaats binnen verenigingen of via kortlopende projecten etc. Om ervoor te zorgen dat deze initiatieven zich volledig kunnen richten op hun taken is ondersteuning nodig op deskundigheidsbevordering, samenwerking etc.
- **Cultuuronderwijs:**
 - Cultuuronderwijs is nog onvoldoende verankerd in het primair onderwijs. We hebben in overleg met de gemeenten en de rijksoverheid onze taken m.b.t. cultuuronderwijs vastgelegd in bestuurlijke afspraken. De steunfunctie moet er mede toe leiden dat zoveel mogelijk kinderen in het primair onderwijs in aanraking komen met kwalitatief goede cultuuronderwijs, die verankerd wordt in het onderwijs.
- **Bibliotheken:**
 - Deze steunfunctie maakt onderdeel uit van onze wettelijke taak voortkomend uit de Wet Stelsel Openbaar Bibliotheekvoorziening.
 - Ook levert deze steunfunctie een bijdrage aan het vervullen van enkele autonome taken waarin we samenwerken met onze gemeenten.

- **Monumenten en archeologie:**
 - Deze steunfuncties maken onderdeel uit van onze wettelijke taak, onder meer op het terrein van het ondersteunen van de gemeenten in hun taken en het bevorderen van hun deskundigheid.
- **Cultuurpijlers**

Uitvoerende instellingen uit de kunstensector die een voortrekkersrol vervullen als het gaat om samenwerking zullen wij benoemen tot Cultuurpijler.
- **Uitvoerende instellingen**

Dit betreft subsidies aan uitvoerende instellingen die een aantoonbare bijdrage leveren aan onze doelstellingen en strategische lijnen.
- **Incidentele subsidies**

Wij verstaan hieronder subsidieregelingen waarvoor aanvragen kunnen worden ingediend voor incidentele subsidies en door ons in te zetten fondsen.
- **Prijzen/opdrachten**

Dit betreft de Post Middendorpopdracht, het Belcampo Stipendium en de Groninger Cultuurprijs (Wessel Gansfortprijs).
- **Andere instrumenten:**

Dit betreft onder meer de volgende instrumenten:

 - het Noordelijk Archeologisch Depot (voortkomend uit een wettelijke taak)
 - Stichting De Verhalen van Groningen
 - Kunstraad Groningen

6. Budget

Bij de start van deze cultuurnotaperiode is een jaarbedrag beschikbaar van ruim €11.300.000,- . De middelen voor de Erfgoedmonitor van €150.000,- per jaar gaan al in 2016 in en lopen tot en met 2019. Het mediafonds met een jaarbedrag van €100.000,- is hierin opgenomen.

7. Procedure

De volgende stappen volgen op het Strategisch Beleidskader Cultuur 2017-2020:

- Kader, Inspraaknota ter vaststelling in Provinciale Staten: november 2015
- Eventueel aanpassing Kader en criteria door GS: november 2015
- Start opzet Uitvoeringsprogramma incl. toets beleidsplannen door Kunstraad: november 2015
- Vaststelling Uitvoeringsprogramma door GS: juni 2016
- Verzending besluit tot subsidieverlening/weigering van subsidie: juni 2016
- Bezwaarprocedure

